

16. međunarodni arhivistički kongres
Arhivi, upravljanje i razvoj
Kuala Lumpur, Malezija, 21.-27. srpnja 2008.

U organizaciji Međunarodnoga arhivskoga vijeća i Malezijskoga nacionalnoga arhiva, održan je u Kuala Lumpuru od 21. do 26. srpnja 2008. XVI. međunarodni arhivistički kongres s naslovom *Arhivi, upravljanje i razvoj*. Kongresu je prisustvovalo više od 1.300 sudionika iz oko 150 zemalja, što je dosad najveći broj zemalja-sudionika, a kao kuriozitet spomenuti je i prisustvo delegacije Sjeverne Koreje. Iz Hrvatske su Kongresu prisustvovali predstavnici Hrvatskoga državnoga arhiva, Državnoga arhiva u Zagrebu, Hrvatskoga arhivističkoga društva, te predstavnici dvaju stvaratelja: APIS IT – agencije za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama d.o.o. te Grada Zagreba.

Kongres je službeno otpočeo svečanom ceremonijom otvaranja 22. srpnja, a otvorenim ga je proglasio, simboličnom gestom udaraca u gong, malezijski Ministar jedinstva, kulture, umjetnosti i baštine. No, kongresne su aktivnosti započele već prethodna dva dana. Dana 20. srpnja odvijala se cjelodnevna registracija sudionika, te je održan radni sastanak novoustrojenog Upravnoga povjerenstva (Management Commission) Međunarodnoga arhivskoga vijeća. I cijeli je sljedeći dan bio ispunjen radnim sastancima glavnih odbora i/ili skupština kako različitih tijela i sekcija Međunarodnoga arhivskoga vijeća, tako i raznih organizacijskih i izvršnih odbora, a održavale su se i tri stručne radionice (o primjeni sustava profesionalnoga usavršavanja »podučavanje podučavatelja«, o osnovnim arhivističkim principima i njihovoj primjeni te o planiranju i primjeni upravljanja elektroničkim zapisima), kao i jedan seminar (o upravljanju zapisima kao zalogu dobre javne uprave).

Stručni je radni dio Kongresa u punom jeku započeo 22. srpnja nakon ručka, te se odvijao sljedeća tri dana, od 23. do 25. srpnja, kroz dvjestotinjak paralelnih sesija različitih formi: predavanja, okruglih stolova, seminara, prezentacija, preglednih radova i sl. Ovime je nastavljen i potvrđen organizacijski pristup usvojen na prethodnome kongresu u Beču, gdje su plenarne sjednice kao modus rada u potpunosti napuštene, i koji se pokazao mnogo dinamičnijim i svrsishodnijim načinom. Naime, ovakvo odvijanje radnoga dijela rezultiralo je žustrijim diskusijama, aktivnijim učešćem većega broja sudionika, bogatijom razmjenom iskustava i smionijim, provokativnijim upitima i komentarima. Ovoga puta, međutim, za razliku od bečkoga Kongresa, nije bilo podtematskoga razvrstavanja programa, što je unekoliko otežavalo izbor i barem prvotni odabir za učešće u pojedinome programu.

Značajnu razliku, u odnosu na prethodni, XV. kongres, predstavlja uočljiva činjenica funkcioniranja i odvijanja programa i suradnje kroz niz projekata. Očito, arhivistička je zajednica u potpunosti svladala tehnologiju i tehniku apliciranja, kreiranja i djelovanja u drugačijem, »projektnome okruženju« Međunarodnoga arhivskoga vijeća, ali i jednako takvom okruženju raznih svjetskih javnih ili privatnih fondova i organizacija. Većim se dijelom radi o skupnim, dvojnim ili višečlanim projektima. Ovakav način djelovanja pokazuje dobre ali i neke manje dobre strane. Pozitivno je svakako da se uglavnom formiraju tandemi stručnjaka iz razvijenijih i

manje razvijenih, većinom nacionalnih stručnih zajednica, te da razvijeniji partner znatno pridonosi znanjem, metodologijama, tehnologijama, tehnikama i alatima određenih postupaka. S druge pak strane, manje razvijeni partner pridonosi razvoju određene metode ili same tehnike, često nudeći uvjete i kontekst u kojem valja inventivnije i fleksibilnije djelovati. No, funkcioniranje temeljem projekata, ne s razloga pogrešnoga osnovnoga principa već zbog rutiniranoga i formalnoga pristupa koji često rezultira ponavljanjem, nerijetko dovodi i do suvišnih preklapanja tema bez bitnijeg stručnog pomaka.

Svakako, iz množine ponuđenih tema, kao i množine nijansiranih pristupa tematski sličnim sadržajnim skupinama, mogu se izdvojiti one učestalije:

- upravljanje dokumentacijom (records management) kao osnova dobre javne uprave⁵
- mjena potrebnih znanja, vještina i kompetencija suvremenih arhivista i spisovoditelja
- arhivi kao alati i instrumenti procesa modernizacije država i zemalja
- tehnološki trendovi u digitalizaciji, zaštiti, te dohvat digitalnih zapisa
- projekti/paketi cjeloživotnoga profesionalnog obučavanja, napose obučavanja daljnjih obučavatelja⁶
- predstavljanje raznovrsnih interaktivnih arhivskih/baštinskih portala i baza podataka
- problematika pojedinačnih specifičnih polja: notarski arhivi, arhivi međunarodnih institucija, znanstveni arhivi, poduzetnički/gospodarski arhivi, predsjednički arhivi
- predstavljanje posljednjih inačica novih međunarodnih arhivističkih standarda: standard za opis funkcija (ISDF – International Standard for Describing Functions) i standard za opis institucija koje posjeduju arhivsko gradivo (SDIAH – International Standard for Describing Institutions with Archival Holdings).

Petak 25. srpnja bio je rezerviran za još poneko izlaganje, te ponovno niz sastanaka izvršnih, upravnih i glavnih odbora sekcija, vijeća te regionalnih ogranaka MAV-a. Između ostaloga, održan je i otvoreni sastanak o programskoj orijentaciji MAV-a za sljedeće razdoblje. Sastanak je vodio Lew Bellardo, predsjednik Programskoga povjerenstva MAV-a – Programme Commission PCOM-a (koje uz Up-

---

⁵ Iako je svijest o važnosti sustavnoga upravljanja dokumentacijom itekako prisutna kao tema već dulje vrijeme, napose u relacijama s dostupnošću gradiva, prava na informaciju, demokratizaciju društva, zaštiti interesa pojedinaca ili skupina, te su u tom smislu svoja loša iskustva i alarmantna stanja do sad uglavnom prenosile zemlje u razvoju ili tranzicijske zemlje, prilično je uznemiravajuće bilo slušati Iana Wilsona, Glavnog knjižničara i arhivista Kanade te trenutnoga predsjedavajućega MAV-a, o gotovo katastrofalnoj spisovodstvenoj razini dokumentacije javne uprave Kanade.

⁶ Neki od trenutno najpropulzivnijih su »Training the Trainer« paket razvijen upravo pri Međunarodnom arhivskom vijeću; zatim »TERM Project« nastao u suradnji Međunarodne zaklade za spisovodstvo i skupine svjetskih arhivista pod vodstvom Kanadanke Laure Millar (<http://www.irmt.org>); zatim program škotskih arhivista sa Sveučilišta Dundee, za dislocirano osposobljavanje, na čelu s Caroline Brown; nadalje on-line tečajevi ARMA international (<http://www.arma.org/learningcenter/onlinecourses/index.cfm>) i dr.

ravno povjerenstvo – Management Commission – MCOM, čini dva glavna strateška tijela Međunarodnoga arhivskoga vijeća), te izvjestio o trenutnome statusu izrade programa. Naime, ovo Povjerenstvo treba definirati novi programski okvir za iduće razdoblje (na bečkome su Kongresu, da podsjetimo, definirana 4 prioriteta područja za razdoblje 2004-2008 – zastupanje i promocija, elektronički zapisi i automatizacija, očuvanje i zaštita, obrazovanje), koje je na prijedlog i inzistiranje Nadzornoga povjerenstva (Audit Commission – ACOM) skraćeno na dvije godine. Bellardo je izvjestio da program još nije u potpunosti definiran, budući se čekaju zaključci s godišnjih skupština regionalnih ogranaka i sekcija, a naravno, u međuvremenu su pozvani i drugi da daju svoje prijedloge i sugestije. Predviđa se da će konačni nacrt biti gotov do sastanka Izvršnog odbora MAV-a u listopadu, te nakon javne diskusije i mogućih dorada, prihvaćen na zasjedanju CITRA-e na Malti 2009. Nešto je konkretnije projekte predstavio voditelj za područje elektroničkoga gradiva (George McKenzie – Državni arhiv Škotske), koji je izvjestio o nekim već uglavnom završenim projektima (AtoM – besplatni softver za opis gradiva; zatim u suradnji s Australiskim državnim arhivom – Principi i funkcionalni zahtjevi za elektroničko spisovodstvo i dr.), ali i o projektima koji su tek započeti ili su u fazi planiranja: standardi za razmjenu podataka, elektroničko arhiviranje na području znanosti, standardi za elektroničke pismohrane, za slikovne digitalne zapise i dr. Neki prijedlozi bili su upućeni i na samoj spomenutoj sjednici – pr. o potrebi kreiranja (i prijavljivanja za financiranje nekome od tijela EU) projekta zajedničkog europskog arhivskog portala (Menne-Haritz), o potrebi uvrštavanja problematike zaštite ljudskih prava (Thurston) i dr. Svakako je jedan od glavnih zaključaka bila izražena potreba za poboljšanjem veza i informacija o različitim istovremenim projektima, kako se projekti ne bi preklapali, odnosno, kako se za slične sadržaje ne bi kretalo svaki puta od istih početnih istraživanja i premisa koje su već negdje istražene i provjerene.⁷

Prije no što izvjestimo o odvijanju Generalne skupštine, nije naodmet informirati o znatnijoj promjeni u operativnome funkcioniranju Međunarodnoga arhivskoga vijeća. Kako je riječ i o iznimno brojnoj strukovnoj međunarodnoj nevladinoj organizaciji, ali također i o iznimno složenoj organizaciji, pokazalo se da dosadašnji način prouzrokuje prilične operativne poteškoće. Stoga je kao osnovna promjena uvedeno skraćivanje promatranog operativnog razdoblja s četiri na dvije godine – u programskome, upravljačkome, projektnome, financijskome i nadzornome smislu. Kako je još na godišnjoj Generalnoj skupštini u Curaçau 2006. odlučeno da se pristupi izradi desetogodišnjega strateškoga plana, to je u travnju ove godine iskristalizirana konačna inačica toga dokumenta, koji će predstavljati osnovu za svaki idući dvogodišnji poslovni i programski plan.

Dana 25. srpnja poslijepodne započelo je i dvodnevno zasjedanje Generalne skupštine Međunarodnoga arhivskoga vijeća. Nakon utvrđivanja kvoruma i pozdravnoga govora dotadašnjega predsjednika MAV-a, Lorenza Mikoletzkog (direktora Austrijskoga državnog arhiva) te prihvaćanja dnevnog reda, Skupštini su

⁷ U tom smislu ide i preporuka i zahtjev Nadzornoga povjerenstva (ACOM) da je Tajništvo MAV-a dužno najmanje svaka tri mjeseca informirati članove o svim odvijajućim aktivnostima.

predstavljani novi članovi Izvršnoga odbora, Nadzornoga povjerenstva te Ureda CITRA-e. Također je prihvaćen zapisnik prethodnoga sastanka koji je održan za trajanja CITRA-e u Quebecu, u studenom 2007., te izvješća: predsjednika Izvršnoga odbora za djelatnost 2007-2008., predsjedavajućega Programskoga povjerenstva (ujedno potpredsjednika MAV-a za program), izvješće potpredsjednika MAV-a nadležnoga za CITRA-u, te potpredsjednika MAV-a za financijska pitanja. U sljedećoj točki dnevnoga reda Skupština je glasovala te usvojila Strateški plan za razdoblje 2008-2018., koji je time postao polazište svih daljnjih aktivnosti Međunarodnoga arhivskoga vijeća. Kako se radi o trenutno najvažnijemu dokumentu ove organizacije, u glavnim crtama donosimo njegove odredbe.

Šest je osnovnih strateških ciljeva Međunarodnoga arhivskoga vijeća, a unutar njih nekoliko važnih točaka nužnih za realizaciju proklamiranih ciljeva.

1. Djelovanje na porastu svijesti

- neprestanim uvjeravanjem donosioca odluka u značenje arhivskih znanja i vještina kao zaloga dobre javne uprave, transparentnosti, demokracije i vjerodostojnosti,
- naglašavanjem strateške važnosti arhiva u upravljanju informacijama, jednako u javnome i privatnome sektoru,
- osiguravanjem arhivističkih alata kako bi se upravo u ustanovama stvarateljica (donosioca odluka) na licu mjesta vidjeli efekti dobrog upravljanja zapisima,
- pomaganjem arhivistima širom svijeta u težnjama da se donosioci odluka ali i široka javnost, uvjeri da nedostatna sačuvanost kao i nedostupnost sačuvanih zapisa, ima trajne loše posljedice za društvo, te u konačnici dovodi do neizbježnoga gubitka kolektivne memorije,
- poticanjem svekolike javnosti na stjecanje znanja o arhivima i mogućnostima korištenja pohranjenih zapisa,
- identificiranjem i rasvjetljavanjem veza između upravljanja zapisima i šire informacijske legislative, na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

2. Voditi računa o utjecaju razvoja i uporabe novih tehnologija

- poticanjem arhivista u njihovim nastojanjima oko izazova upravljanja enormnim količinama dokumenata i zapisa nastalih u elektroničkoj formi,
- pomaganjem arhivistima da kao ravnopravni sudionici e-uprave i sličnih programa, povećaju svoj utjecaj na administrativne/upravljačke procese,
- podržavanjem nastojanja oko rješavanja problema trajne zaštite elektroničkih zapisa povijesne vrijednosti,
- istraživanjem novih tehnologija – kako za izvorno nastale digitalne zapise, tako i za digitalne kopije s izvorno drugih medija, u svrhu poboljšanja dostupnosti,
- pomaganjem oblikovanja novih propisa o intelektualnome vlasništvu, u odnosu na elektroničke medije, kako bi arhivski zapisi bili dostupni što većem broju ljudi.

3. Unaprjeđivati sposobnosti i kompetencije arhivista i spisovoditelja
  - razvijanjem i promicanjem dobre prakse i standarda u glavnim stručnim područjima: zastupanja, spisovodstva, vrednovanja, zaštite i priprema za slučajeve katastrofa, arhivističkoga opisa, dostupnosti, korisničke službe, širenja obuhvata djelatnosti i obrazovanje),
  - promicanjem obrazovanja, osposobljavanja i kontinuiranoga stručnoga usavršavanja za spisovoditelje i arhiviste diljem svijeta, putem osiguravanja radionica, tečajeva, stipendiranih programa, kao i osiguravanjem mrežnih izvora za takve programe,
  - izdavanjem i izradom lako dostupnih tiskanih i elektroničkih publikacija usredotočenih na identificiranje i zadovoljavanje stvarnih potreba članova stručne zajednice.
4. Jačati mrežu Međunarodnoga arhivskoga vijeća
  - prepoznavanjem i naglašavanjem važnosti uloge nacionalnih arhivskih institucija u promicanju i unaprjeđenju interesa struke,
  - poticanjem sekcija i strukovnih udruženja na važnost sudjelovanja u djelatnosti Međunarodnoga arhivskoga vijeća,
  - provođenjem kampanje za privlačenje što većega broja članova,
  - podržavanjem inicijativa u onim djelovima svijeta gdje mreža tek treba biti valjano utemeljena,
  - organiziranjem godišnjih konferencija te kongresa u četverogodišnjem ciklusu, usredotočenih na najnovija stručna dostignuća kao i na ključne globalne trendove, distribuirajući u vremenski kratkome roku njihove rezultate cjelokupnoj arhivskoj zajednici,
  - preoblikovanjem mrežnih stranica Međunarodnoga arhivskoga vijeća u alat koji će olakšavati komunikaciju i suradnju među članovima oko glavnih tema i najrazličitijih stručnih interesa,
  - osmišljavanjem načina zadržavanja članstva neovisno o njihovoj financijskoj snazi – dosljednom mrežnom dostupnošću i osiguravanjem mogućnosti uključivanja u rad Međunarodnoga arhivskoga vijeća,
  - poboljšavanjem direktne komunikacije između tijela MAV-a (ogranaka, sekcija, radnih grupa) u ustrojavanju formalne strukture, smanjujući na taj način potrebu posredovanja i učešća Tajništva MAV-a,
  - podržavanjem stvaranja posebnih interesnih grupa MAV-a, koje će se baviti određenom tematikom ili stručnim problemom na neformalniji način.
5. Poboľšati efikasnost rada i odgovornost MAV-a
  - punim dokumentiranjem, provjerljivošću i razvidnošću donošenja odluka MAV-a,
  - uklanjanjem nedostataka različitih rukovodećih tijela kako bi maksimalno mogli olakšavati nastojanja i napore članova MAV-a,
  - uvođenjem okvira za poslovno planiranje koji će omogućiti fleksibilno djelovanje,
  - unaprjeđivanjem ponuđenih servisa na mrežnim stranicama kao glavne dobrobiti članovima.

6. Izgradnja suradnje

- razvijanjem više zajedničkih inicijativa s drugim međunarodnim nevladinim organizacijama,
- ostvarivanjem sistematičnijih kontakata s raznim regionalnim organizacijama (pr. Europskom komisijom i dr.) radi osiguravanja sredstava za projekte od zajedničkoga interesa,
- oživljavanjem dugotrajne suradnje s UNESCO-m, ali uz široko pokrivanje i drugih organizacija unutar UN-a, radi postizanja prepoznatljivosti arhiva na najvišoj razini,
- uspostavljanjem novih odnosa s razvojnim organizacijama,
- njegovanjem bliskijih odnosa s privatnim sektorom kako bi se omogućio brz razvoj glavnih proizvoda MAV-a,
- ustrojavanjem odnosa s međunarodnom mrežom drugih stručnih udruženja, napose onih koji učestalo koriste dokumente i zapise.

Očekuje se da će rad na ovim proklamiranim osnovama intenzivnije zaživjeti nakon usvajanja programskoga, a potom i cjelovitoga poslovnoga okvira za sljedeće dvogodišnje razdoblje, te da će takav način funkcioniranja omogućiti bolju mjerljivost zadanih dosegâ. Vijeće je svjesno i stalnih i intenzivnih promjena društva, a time i svih društvenih, prirodnih i tehničko-tehnoloških procesa, te iz toga razloga predviđa reviziju ovoga plana svake dvije godine, a po potrebi i iznimno i češće.

Nastavljajući Dnevni red, Skupština je za dvije dotad privremene sekcije izgleda trajni status (Sekcija notarskih arhiva te Sekcija sportskih arhiva), a potom su delegati obaviješteni kako je izrada programske strategije još u tijeku, te će biti gotova do sastanka CITRA-e u siječnju 2009. na Malti. Uslijedio je kratki prikaz trenutnoga stanja i izmjene visine članarina za pojedine članove, u odnosu na prošlogodišnju izmjenu sustava kriterija za određivanje visine članarine. Doduše, Sekcija profesionalnih udruženja predložila je nešto drugačije kriterije⁸ za utvrđivanje članarine B kategorije (profesionalna udruženja), no Izvršni je odbor smatrao da ona u bitnome ne mijenja konačne iznose, te nije razmatrana.

Prihvatanjem financijskoga izvješća za 2007, kao i proračuna za 2008, završen je formalni dio sjednice Generalne skupštine.

U nastavku je Ross Gibbs, direktor Australškoga nacionalnoga arhiva, predstavio domaćinstvo Australije za sljedeći, XVII. međunarodni arhivistički kongres, koji će se održati 2012. u Brisbaneu, a na kojemu se već sad predviđa 480 pojedinačnih izlaganja! Predsjedanje Vijećem, sukladno novoj upravljačkoj i operativnoj koncepciji, u sljedećem dvogodišnjem razdoblju preuzeo je Ian Wilson, Knjižničar i arhivist Kanade, a posebno je dirljiv bio i odlazak s funkcije dugogodišnjega glavnoga tajnika MAV-a Joana van Albade, kojega je nakon 10 godina na tome mjestu zamijenio David Leitch.

---

⁸ SPA (Section on professional Archivists) je predložila članarinu temeljenu na visini godišnjih proračuna, a ne temeljem broja članova.

Jedna od specifičnosti ovoga Kongresa u odnosu na prethodne, jest činjenica da nije bilo posebno definiranih zaključaka, t.j. rezolucije ili bilo kojega vida objave. Naime, na konferenciji CITRA-e lani u studenome, Generalna je skupština MAV-a, ponukana Izjavom o arhivima Arhivističkoga društva Québeca, zadužila Sekciju za profesionalna udruženja (SPA) da pripremi *Opću deklaraciju o arhivima*. Kako je izvjestio predsjednik sekcije Didier Grange, dokument će biti spreman za razmatranje do listopadskoga zasjedanja Izvršnoga odbora u Beču, te zaključen do konferencije CITRA-e na Malti.

Za spomenuti je da su u okviru društvenih zbivanja Kongresa za sudionike bile organizirane posjete Malezijskome nacionalnome arhivu, Nacionalnoj knjižnici, Memorijalnome centru prvoga premijera nezavisne Malezije Tunku Abdul Rahman, te Nacionalnome povijesnom muzeju gdje je bio organiziran i kraći program tradicijskih plesova raznih malezijskih kultura i nacionalnosti. Za zainteresirane organizirani su i izleti u Melaku (Malaccu), povijesni gradić kojega nazivaju »mjestom gdje počinje Malezijska novija povijest«, udaljen dvjestotinjak kilometara od Kuala Lumpura, zatim izlet u Perak, glavni grad federalne malezijske države koja je do sad dala najuspješnije kraljeve, nadalje razgledavanje grada Kuala Lumpura i dr.

Od društvenih zbivanja valja istaknuti i simpatični salon – Library&Internet caffe – za kojega su svi sudionici zamoljeni donijeti poneko izdanje svoje institucije ili organizacije, što je oformilo specifičnu galeriju ponuđenih edicija, a sudionicima je caffe osiguravao i brz kontakt s ostalim svijetom. Također je bio uređen i reprezentativni izložbeni prostor za zainteresirane institucije, ustanove, organizacije, pa i tvrtke, koje su na razne načine promovirale svoja dostignuća, izdanja, projekte i proizvode. U dijelu prostora Kongresnoga centra osmišljena je i postavljena zanimljiva, dijelom i prodajna izložba malezijskih umjetničkih i tradicijskih proizvoda, a svaki se dan kroz razne priredbe i događanja ponešto moglo naučiti o glazbi, plesu, umjetničkim i obrtničkim vještinama, povijesti, društvu i prirodi malezijskih nacionalnih i religijskih zajednica.

Svakako valja spomenuti i, vjerojatno u nekoj drugoj zemlji nedostižnu, percepciju Kongresa u javnosti: davši si truda svaki dan provjeriti malezijski dnevni list (debljine triju prosječnih hrvatskih dnevnih novina), teško je bilo ne uočiti činjenicu da su zbivanja na Kongresu i/ili oko Kongresa bez iznimke zastupljena svaki dan. Konačno, osim što je Kongres otvorio Ministar, koji je na njemu proveo i gotovo cijeli prvi dan, osim što je ministrova supuga organizirala Lady's night, te što su na svim protokolarnim zbivanjima sudjelovali najviši predstavnici vlasti i njihove supruge, ravnatelji nacionalnih arhiva bili su primljeni na čaj i kod malezijskoga kralja. Za spomenuti je još kao neizbježnu uspomenu iz Malezije beskrajnu srdačnost i ljubaznost domaćina, koji se silno trude pomoći čak i kada postaje sasvim očito da je to nemoguće, kao i silni nacionalni ponos Malezijaca. Ostaje dojam silnoga uložena truda u ukupni program i organizaciju, koja je na ravni Kongresa tekla besprijeekorno, te želja da se zemlja, ne samo stručna zajednica u užemu smislu, predstavi u najboljem svjetlu.

Silvija Babić